

Internationale afspraken over klimaat- en milieubeleid

In het Klimaatakkoord van Nederland staan afspraken tussen bedrijven, maatschappelijke organisaties en overheden om gezamenlijk de uitstoot van broeikasgassen te verminderen. Uit het Klimaatakkoord volgen doelstellingen voor het bedrijfsleven. Elke organisatie moet nu milieubeleid opstellen om de klimaatdoelen te halen. In dit artikel leest u hoe uw OR en uw organisatie hiermee aan de slag kunnen.

Op basis van internationale afspraken is er steeds meer aandacht voor het klimaat en het milieu. Toch is nog niet elke organisatie hier uitgebreid mee bezig. Uw ondernemingsraad heeft de kans om de bestuurder een zetje in de juiste richting te geven, maar dan moet u eerst weten wat de richtlijnen op het gebied van klimaat- en milieubeleid zijn.

[Lees ook de Vraag & Antwoord Wat is het verschil tussen klimaat en milieu?](#)

Akkoord van Parijs en Nederlands Klimaatakkoord

Veel van de afspraken in het Nederlandse Klimaatakkoord zijn afgeleid van de vastgestelde doelen uit het Akkoord van Parijs. Waarom is het Akkoord van Parijs zo belangrijk?

Akkoord van Parijs

Tijdens de klimaatconferentie van de Verenigde Naties (VN) in Parijs in 2015 zijn voor het eerst een aantal internationale klimaatdoelen juridisch vastgelegd. Door middel van het Akkoord van Parijs zijn er gezamenlijke afspraken gekomen om de opwarming van de aarde tegen te gaan. Het Akkoord eist van landen dat zij nationale klimaatplannen maken om de afgesproken doelen te halen.

Bij elk nieuw plan moeten de ambities naar boven worden bijgesteld. Inmiddels hebben zo'n 200 landen het Akkoord ondertekend. Vanaf 2023 wordt het Akkoord om de vijf jaar geëvalueerd door UNEP (UN Environment Programme). In het Akkoord van Parijs staan de volgende hoofddoelen:

- beperken van de opwarming van de aarde tot ruim onder de 2° Celsius;
- verminderen van de uitstoot van broeikasgassen;
- beperken van het gebruik van fossiele brandstoffen.

Nederlandse Klimaatakkoord

Aansluitend op het Klimaatakkoord van Parijs is in juni 2019 het Nederlandse Klimaatakkoord gesloten tussen bedrijven, maatschappelijke organisaties en overheden. Het Klimaatakkoord is een pakket aan maatregelen om de klimaatdoelstellingen te behalen. Het hoofddoel is om in 2030 bijna de helft (49%) minder broeikasgassen uit te stoten dan in 1990.

Ondersteuning voor de plannen in het Klimaatakkoord is te vinden in de Klimaatwet. Ieder kabinet moet zich dus aan de afspraken van het Klimaatakkoord houden. In de Klimaatwet staat niet hoe dat moet gebeuren, dat is uitgewerkt in het Akkoord. Om de energietransitie in Nederland te kunnen maken, zijn er verschillende maatregelen afgesproken. Dat gebeurt in twee tijdstappen:

In 2030:

- komt 70% van alle elektriciteit uit hernieuwbare bronnen, zoals windturbines en zonnepanelen.

In 2050:

- zijn zeven miljoen woningen en één miljoen gebouwen van het aardgas af;
- is de industrie circulair (geen afval, maar hergebruik van grondstoffen) en stoot deze vrijwel geen broeikasgassen uit. Fabrieken draaien op duurzame elektriciteit uit zon en wind, of energie uit aardwarmte, waterstof en biogas;

- zijn de landbouw en het landgebruik klimaatneutraal;
- is de mobiliteit emissieloos en van hoge kwaliteit (onder andere door meer elektrisch rijden).

Wat is het verschil tussen broeikasgassen en CO₂?

CO₂ is de afkorting van koolstofdioxide (ook wel koolzuurgas genoemd). Koolstofdioxide is één van de belangrijkste broeikasgassen, samen met methaan (CH₄), lachgas en waterdamp. De twee belangrijkste bronnen van CO₂ zijn fossiele brandstoffen en verandering van landgebruik. Zo worden op grote schaal bossen gekapt om plaats te maken voor de landbouw. Bij deze ontbossing komt de CO₂ die in het hout was opgeslagen in de lucht.

Afspraken in regeerakkoord

In december 2021 is het nieuwe regeerakkoord 'Omzien naar elkaar, vooruitkijken naar de toekomst' gepresenteerd. In het regeerakkoord staat dat het kabinet wil dat Nederland in 2050 klimaatneutraal is. Daarom heeft het kabinet het doel voor de vermindering van CO₂-uitstoot voor 2030 in de Klimaatwet aangepast naar minstens 55%. Andere afspraken in het regeerakkoord zijn:

- Er komt een minister voor Klimaat en Energie.
- Voor het realiseren van de extra emissiereductie voor 2030 is er een verdeling opgesteld over de sectoren.
- Een klimaat- en transitiefonds van € 35 miljard voor de komende tien jaar moet bijdragen aan het opzetten van de benodigde energie-infrastructuur.
- Er is aandacht voor het hebben van voldoende vakmensen. Daarvoor worden vakmensen opgeleid of eventueel omgeschoold.

D66-politicus Rob Jetten is op 10 januari 2022 aangesteld als minister van Klimaat en Energie. Als minister is hij verantwoordelijk voor het beleidsprogramma ('Tempo in het Klimaatbeleid') dat invulling geeft aan het regeerakkoord. In dit beleidsprogramma staat ook een verdeling van de nieuwe reductiedoelen per sector. Door nieuw Europees beleid en de ambities van dit kabinet liggen de doelen namelijk hoger dan die waarop het Klimaatakkoord is gebaseerd.

Hoe kan uw organisatie aan de slag met die klimaatdoelstellingen?

Maatregelen voor uw organisatie

Hoe staat uw organisatie er nu voor en aan welke doelen moet uw organisatie op termijn voldoen? Ofwel: hoe kan uw organisatie nu aan de slag met al die klimaatdoelstellingen? Het is handig als u een soort kapstok heeft om de klimaatmaatregelen aan op te hangen.

In dit artikel komen daarom een aantal maatregelen voor organisaties op hoofdlijnen aan bod. Daarbij leest u ook over beleidstools, zodat uw ondernemingsraad kan sturen op de maatregelen. Hieronder vindt u de mogelijke (hoofd)onderdelen voor het klimaatbeleid van uw organisatie.

Verduurzaming gebouwen

Kort samengevat gaat het bij de verduurzaming van een gebouw om het verlagen van de CO₂-voetafdruk van het gebouw. Dat kan uw organisatie aanpakken door middel van een groot aantal verschillende maatregelen. Denk aan het zuinig omgaan met energie, duurzame materialen, ventilatie, isolatie, het gebruik van warmte- en koudebronnen, maar ook om het ontwerp van het gebouw.

Uw organisatie gebruikt warmte- en koudeopslag (WKO) om het gebouw te verwarmen of te verkoelen. Daarmee is het mogelijk om energie in de vorm van warmte of koude op te slaan in de bodem.

Op basis van het Klimaatakkoord zijn er in Nederland afspraken gemaakt voor het energiegebruik van bedrijfsgebouwen. Sinds 2015 moeten bedrijfspanden een energielabel hebben bij verkoop, verhuur en oplevering. In de komende jaren wordt de regelgeving rondom energielabels voor bedrijven aangescherpt.

Per 2023 moeten alle kantoorpanden die groter zijn dan 100 m² [minimaal energielabel C hebben \(infographic\)](#). Bedrijfspanden die een lager label hebben (D, E, F of G) mogen niet meer worden gebruikt en worden onbruikbaar verklaard.

Naast de energielabels is er een hoop andere relevante wet- en regelgeving voor de verduurzaming van gebouwen. Denk aan de Wet milieubeheer (WM), het Activiteitenbesluit milieubeheer, de Wet verontreiniging oppervlaktewateren, de afvalstoffenverordening en diverse Europese richtlijnen. Een overzicht van relevante wetten en regels vindt u op de website van de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (rvo.nl/klimaat-energie).

Uitdaging: een energieneutraal gebouw

Wil uw organisatie een goede stap maken in de verduurzaming van het gebouw, dan is een energieneutraal gebouw een goede doelstelling. Een energieneutraal gebouw kan met weinig energie toe en maakt niet of nauwelijks gebruik van fossiele energie. Dit kan bijvoorbeeld door minder energie te gebruiken en door zelf (schone) energie op te wekken.

Beperking uitstoot

Naast het duurzaam omspringen met energie is ook de beperking van uitstoot belangrijk bij het klimaatbeleid van uw organisatie. Daarbij kunt u denken aan uitstoot in de lucht (bijvoorbeeld warmte van het gebouw of uit de productie), in het water (bijvoorbeeld verontreiniging, warmwater), in de bodem (bijvoorbeeld afval en stort) en broeikasgassen (bijvoorbeeld vervuilde lucht, uitstoot van het wagenpark).

Uw organisatie kan het beste beginnen met het uitvoeren van een nulmeting, om de huidige stand van zaken in beeld te brengen. Vervolgens kan uw organisatie maatregelen invoeren en dit monitoren. Uw OR kan checken of aan alle vormen van uitstoot is gedacht en of er sprake is van een effectieve monitoring.

Groene stroom

Groene stroom is stroom opgewekt uit duurzame energiebronnen. Denk hierbij aan windenergie, zonne-energie, waterenergie, aardwarmte, restwarmte, mestvergisting, biomassa en energie uit het verbranden van afval. Met groene stroom wordt de uitstoot van CO₂ en andere schadelijke stoffen sterk verminderd.

Om zeker te weten dat er sprake is van groene stroom, bekijkt uw OR de certificering voor duurzaam opgewekte stroom. De certificeringsorganisatie hiervoor heet CertiQ. Een 'nulmeting groene stroom' vormt het uitgangspunt als uw organisatie wil overstappen op groene stroom.

Aan de hand van de nulmeting worden de vervolgacties bepaald. Laat u hierbij goed informeren. Vraag na hoe de energievoorziening in uw organisatie is en ga met een deskundige in gesprek over maatregelen die passen bij uw organisatie.

Beperking plastic

Het grootschalige gebruik van plastic in de samenleving heeft een duidelijke belasting voor milieu en het klimaat. Dit geldt ook voor de productie van plastic. De overheid probeert daarom al jaren met verschillende maatregelen het plasticgebruik terug te dringen. Onder meer door:

- verminderen van het gebruik van plastic (denk bijvoorbeeld aan plastic verpakkingen);
- beperken van het gebruik van (niet afbreekbare) grondstoffen;
- recyclen.

Beperking gebruik aardgas

Nederland heeft het doel om in 2050 een klimaatneutrale samenleving te zijn. Ook het bedrijfsleven zal een bijdrage moeten leveren. Denk daarbij aan duurzame gebouwen die minder of geen gebruik maken van aardgas. Om aan het Nederlandse Klimaatakkoord te voldoen, moet de industrie haar CO₂-emissies in 2030 met minstens 55% gereduceerd hebben ten opzichte van 1990.

Ook in de productie zelf kan het bedrijfsleven het gebruik van aardgas verminderen, bijvoorbeeld door de toepassing van e-boilers. Dit heeft de overheid uitgewerkt in het Programma Verduurzaming Industrie. Kijk voor meer informatie over het verduurzamen van de industrie op verduurzamingindustrie.nl.

Door de oorlog in Oekraïne is de urgentie om van andere energievoorzieningen gebruik te maken verder vergroot. Het maakt onze huidige afhankelijkheid van gas als energiebron eens te meer duidelijk en daarmee ook het belang van het vinden van alternatieve bronnen van energie.

Duurzame logistiek

In het Klimaatakkoord is ook aandacht voor mobiliteit en logistiek. In een handelsland als Nederland dragen verschillende transportvormen flink bij aan de CO₂-uitstoot. Er zijn diverse vraagstukken die spelen voor organisaties, zoals:

- Waarom massaal spullen aan de andere kant van de wereld laten maken om deze vervolgens naar Nederland te laten verscheppen? Zijn al deze spullen echt nodig en kunnen ze wellicht dichter bij huis en milieuvriendelijker worden geproduceerd?
- Wat is de invloed van e-commerce op het klimaat? Denk aan de bouw van enorme logistieke centra (impact op het landschap), het transport en het afval door (de vernietiging van) teruggestuurde pakketjes. Denk ook aan het grootschalige gebruik van elektriciteit en water door datacenters om de bestellingen via de Cloud te laten verlopen.
- Hoe kan een organisatie hiermee aan de slag?

Wat kan uw OR hierbij betekenen? In [OR aan de slag voor een beter milieu \(artikel\)](#) vindt u een uitwerking van een mogelijke aanpak en enkele maatregelen om een meer duurzame organisatie te realiseren.

Metten = weten

Hoe kan uw organisatie de eigen prestaties rondom de klimaatmaatregelen meten? Voor het meten van de CO₂-uitstoot is de CO₂-prestatieladder ontwikkeld. Die geeft inzicht in de mate van CO₂-uitstoot en brengt mogelijkheden voor de beperking van CO₂ in kaart. Kijk voor meer informatie op de website: co2-prestatieladder.nl.

Gevolgen voor de organisatie

Klimaatdoelen zijn een belangrijk onderwerp voor iedere organisatie, want het kan voor de hele organisatie vergaande gevolgen hebben. Dat geldt onder andere voor de huisvesting, dienstverlening, werkprocessen en de werknemers. Hieronder vindt u per onderwerp een toelichting over de gevolgen.

Invloed op huisvesting

De gevolgen van de maatregelen verschillen per organisatie. Denk aan aanpassingen van het gebouw om te voldoen aan energielabel C of om aardgasvrij te werken. Maar denk ook aan het gebruik van multifunctionele gebouwen, hergebruik van (duurzaam omgaan met) gebouwen en het gebruik van duurzame materialen. Ook zal uw organisatie door de klimaatverandering meer aandacht moeten besteden aan zonwering en de koeling van bedrijfsgebouwen.

Invloed op dienstverlening

De klimaatdoelen bieden ook kansen voor ondernemers. Werkt uw organisatie bijvoorbeeld in de installatie-, software- of cleantechbranche? De energietransitie opent daar nieuwe markten. Van een groeiende vraag naar warmtepompen tot de behoefte aan nieuwe technieken voor energieopslag, slimme energiesystemen en applicaties voor logistiek management.

De overstap op groene energiebronnen heeft gevolgen voor werknemers in de traditionele industrieën, zoals gasinstallateurs. Zij kunnen hierdoor hun baan verliezen. Voor hen is het van belang om tijdig aan de slag te gaan met bij- en omscholing of een van werk-naar-werktraject.

Invloed op werkprocessen

Veel bestaand werk zal door de energietransitie van karakter veranderen, waardoor er andere kennis en vaardigheden nodig zijn. Ook hier is om- en bijscholing belangrijk. Zet de organisatie hierop in, dan is mogelijk uw instemmingsrecht van toepassing ([artikel 27, lid 1f WOR](#)). Een andere wijziging in benodigde vaardigheden is het beeldbellen. Beeldbellen was niet alleen handig in tijden van COVID-19, het bespaart ook kosten en uitstoot omdat er minder zakenreizen plaatsvinden.

Invloed op arbeidsomstandigheden

De veranderingen in het klimaat kunnen ook invloed hebben op de arbeidsomstandigheden. Denk aan arbeidsrisico's bij buitenwerk door de hogere temperaturen. Zwaar lichamelijk werk bij een temperatuur van 25° C geeft hittestress. Nederland kent hittestress als arborisico voor bouwvakkers, agrarische werkers, lassers, metaalbewerkers, werknemers in de keramische industrie, in bakkerijen en de voedingssector.

De klimaatverandering zorgt ook voor nieuwe werkwijzen. In de bouw kan de warmte een reden zijn om meer aandacht te besteden aan prefabricatie, in bedrijfshallen. Dat geeft wel weer nieuwe zorgpunten zoals klimaat- en stofbeheersing.

Er is steeds meer aandacht voor de arbeidsgezondheidskundige risico's die ontstaan door de klimaatverandering. Ga met uw OR tijdig in gesprek met de arbo-adviseur om op de hoogte te zijn van de ontwikkelingen.

De zorg voor het milieu is in de WOR benoemd als bijzonder aandachtspunt voor de OR

Rol van de OR

Uw OR kan een spilfunctie hebben rondom de klimaatveranderingen. Met uw OR kunt u namelijk invloed uitoefenen op het beleid. Dat gebeurt niet alleen via het instemmings- en adviesrecht, maar ook via de zogenoemde stimulerende taken die u terugvindt in [artikel 28, lid 4 WOR](#).

Onder de stimulerende taken valt ook dat de OR de zorg van de onderneming voor het milieu bevordert. Op die manier is de zorg voor het milieu in de WOR benoemd als een bijzonder aandachtspunt voor de OR.

Er is op dit moment veel aan het veranderen in Nederland wat betreft klimaatmaatregelen, en de komende tien jaar zal er nog veel meer veranderen. Ook voor organisaties. Daarmee zal het onderwerp vaker op de agenda van uw ondernemingsraad komen.

De vraag voor uw OR is dan: hoe kunnen we hier proactief in handelen? Het begint vaak met het verzamelen van informatie. Wat zijn de mogelijkheden voor het creëren van meer duurzaamheid? Waar wil uw OR zich op toelagen?

In veel organisaties is hier nog weinig aandacht voor. Daar ligt voor uw OR de kans om een belangrijke bijdrage te leveren aan die bewustwording. In [OR kan bewustzijn creëren over milieu \(artikel\)](#) leest u welke stappen uw OR hierbij kan zetten.

Dit verdiepingsartikel is geschreven door Peer van den Bouwhuisen, ambtelijk secretaris en tekstschrijver, e-mail: peervdbouwhuisen@peerpublicaties.nl

Dit is een artikel van de redactie van OR Rendement

OR Rendement is dé informatiebron voor leden van de ondernemingsraad (OR) of de personeelsvertegenwoordiging (PVT), ambtelijk secretarissen, vakbondsbestuurders en externe adviseurs. Wat zijn de voor de medezeggenschap relevante wijzigingen in wet- en regelgeving, en hoe kunt u dit op beleidsmatig en strategisch niveau uitwerken? Daarnaast moet u op de hoogte zijn van de klassieke OR-thema's, zoals de OR-verkiezingen, het OR-jaarverslag, het instemmingsrecht en communicatie met de achterban.

De onafhankelijke en ervaren redactie van OR Rendement zit bovenop het nieuws en vertelt u als eerste wat de ontwikkelingen zijn. Altijd in heldere taal en met een praktische insteek, zodat u de informatie direct kunt vertalen naar uw eigen werksituatie. OR Rendement is daarnaast multimediaal. De voor uw vakgebied relevante informatie verschijnt:

- ✓ dagelijks op het digitale platform Rendement Online, waar u onder meer het laatste nieuws, checklists, rekentools, maatwerkbrieven en verdiepingsartikelen tot uw beschikking heeft;
- ✓ wekelijks gebundeld in een e-mailnieuwsbrief;
- ✓ maandelijks in het vakblad OR Rendement, boordevol nieuws en achtergrondartikelen, digitaal en op de mat;
- ✓ tweemaandelijks in een handzaam themadossier: een pocketboekje dat iedere editie een complex onderwerp uitdiept.

Rendement is een succesvolle uitgeverij van met name praktische vakbladen en digitale ondersteuning.

Het assortiment bestaat uit een crossmediaal portfolio: van printuitgaven zoals magazines en themadossiers tot online ondersteuning in de vorm van digitale naslagwerken, e-nieuwsbrieven, een vragenservice en tools.

www.rendementuitgeverij.nl